

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

17 päivänä tammikuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Asetus (EU) N:o 650/2012 – 65 artiklan 2 kohta – Eurooppalainen perintötodistus – Todistuksen hakeminen – Täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1329/2014 – Täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohdan nojalla laaditun lomakkeen pakottavuus vai vapaaehtoisuus

Asiassa C-102/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Oberlandesgericht Köln (Kölnissä sijaitseva osavaltion ylioikeus, Saksa) on esittänyt 6.2.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.2.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa, jonka on pannut vireille

Klaus Manuel Maria Brisch,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Toader (esittelevä tuomari) sekä tuomarit L. Bay Larsen ja M. Safjan,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Espanjan hallitus, asiamiehenään S. Jiménez García,
- Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér, G. Koós ja A. Pokoraczki,
- Suomen hallitus, asiamiehenään S. Hartikainen,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Wilderspin ja M. Heller,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 650/2012 (EUVL 2012, L 201, s. 107) 65 artiklan 2 kohdan ja asetuksessa N:o 650/2012 tarkoitettujen lomakkeiden vahvistamisesta 9.12.2014 annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1329/2014 (EUVL 2014, L 359, s. 30) 1 artiklan 4 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jonka Klaus Manuel Maria Brisch on pannut vireille Amtsgericht Kölnissä (Kölnin alioikeus, Saksa) edesmenneen Maria Therese Trenkin testamentin toimeenpanijana eurooppalaisen perintötodistuksen saamiseksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 650/2012

- 3 Asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 59 perustelukappaleen mukaan kyseisen asetuksen yleinen tavoite on jäsenvaltioissa perintöasioissa tehtyjen päätösten vastavuoroinen tunnustaminen.
- 4 Mainitun asetuksen 62 artiklan, jonka otsikko on ”Eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotto”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella otetaan käyttöön eurooppalainen perintötodistus, jäljempänä ’todistus’, joka annetaan käytettäväksi toisessa jäsenvaltiossa ja jolla on 69 artiklassa luetellut oikeusvaikutukset.”
- 5 Saman asetuksen 65 artiklan, jonka otsikko on ”Todistuksen hakeminen”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Todistus annetaan jonkun 63 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun henkilön, jäljempänä ’hakija’, hakemuksesta.

2. Hakija voi tehdä hakemuksen käyttäen 81 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua neuvoa-antavaa menettelyä noudattaen laadittua lomaketta.”
- 6 Asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että todistusta koskevan hakemuksen on sisällettävä kyseisessä säännöksessä luetellut tiedot siltä osin kuin ne ovat hakijan tiedossa ja todistuksen antava viranomainen tarvitsee niitä todistaakseen seikat, jotka hakija haluaa todistettavaksi, ja siihen on liitettävä kaikki asianmukaiset asiakirjat joko alkuperäisinä tai jäljennöksinä, jotka täyttävät niiden aitouden toteamisen edellytykset.
- 7 Kyseisen asetuksen 66 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Hakemuksen saatuaan todistuksen antavan viranomaisen on tarkastettava hakijan esittämät tiedot ja ilmoitukset sekä asiakirjat ja muut todisteet. Sen on suoritettava tätä tarkastamista varten tarvittavat selvitykset omasta aloitteestaan, jos sen kansallisessa lainsäädännössä sitä edellytetään tai se sallitaan, tai pyydettyä hakijaa esittämään sen tarpeelliseksi katsomia lisätodisteita.”

- 8 Mainitun asetuksen 67 artiklan, jonka otsikko on ”Todistuksen antaminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Todistuksen antavan viranomaisen on annettava todistus viipymättä tässä luvussa säädetyn menettelyn mukaisesti, kun todistettavat seikat on vahvistettu perimyksen sovellettavan tai muun tiettyihin seikkoihin sovellettavan lain mukaisesti. Sen on käytettävä 81 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua neuvoo-antavaa menettelyä noudattaen laadittua lomaketta.”

- 9 Saman asetuksen 80 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Komissio hyväksyy täytäntöönpanosäädökset 46, 59, 60, 61, 65 ja 67 artiklassa tarkoitettujen todistusten ja lomakkeiden laatimisesta ja myöhemmästä muuttamisesta. Nämä täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 81 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua neuvoo-antavaa menettelyä noudattaen.”

- 10 Asetuksen N:o 650/2012 81 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Komissiota avustaa komitea. Tämä komitea on [yleisistä säännöistä ja periaatteista, joiden mukaisesti jäsenvaltiot valvovat komission täytäntöönpanovallan käyttöä, 16.2.2011 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston] asetuksessa (EU) N:o 182/2011 [(EUVL 2011, L 55, s. 13)] tarkoitettu komitea.”

Täytäntöönpanoasetus N:o 1329/2014

- 11 Täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

”[Asetuksen N:o 650/2012] 65 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu lomake, jota on käytettävä [todistuksen] hakemiseen, vahvistetaan liitteessä 4 lomakkeena IV.”

- 12 Täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 liitteessä 4 olevan lomakkeen IV osassa ”Ilmoitus hakijalle” todetaan seuraavaa:

”Tämä lomake ei ole pakollinen, mutta se voi helpottaa [todistuksen] laatimisessa tarvittavien tietojen keräämistä. – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 13 Trenk, joka on Saksan kansalainen ja jonka viimeisin asuinpaikka oli Köln (Saksa), kuoli 2.6.2017. Hänen puolisonsa, vanhempansa ja veljensä olivat kuolleet ennen häntä. Koska hänellä ei ollut lapsia, hänen ainoita vielä elossa olevia perillisiä olivat hänen edesmenneen veljensä jälkeläiset. Trenkillä oli omaisuutta Saksassa, Italiassa ja Sveitsissä.
- 14 Trenk peruutti 17.12.2014 laaditulla ja 1.8.2017 avatulla notaarin vahvistamalla testamentilla aiemmin laaditut notaarin vahvistamat testamenttinsa, määräsi Roomassa (Italia) sijaitsevan Congregazione Benedettina Sublacenzen ainoaksi perijäkseen ja nimesi Brischin testamentin toimeenpanijaksi.
- 15 Brisch teki 16.10.2017 asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 1 kohdan nojalla notaarin 11.10.2017 vahvistaman asiakirjan nojalla Amtsgericht Kölnille hakemuksen todistuksen saamiseksi perittävän Italiassa sijaitsevasta omaisuudesta käyttämättä täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 liitteessä 4 olevaa lomaketta IV (jäljempänä lomake IV).

- 16 Amtsgericht Köln pyysi 23.10.2017 päivätyllä kirjeellä Brischiä käyttämään lomaketta IV ja liittämään sen todistusta koskevan hakemuksen asiakirja-aineistoon. Brisch kieltäytyi 7.11.2017 päivätyllä kirjeellä noudattamasta kyseistä pyyntöä ja väitti, että hänellä on mahdollisuus muttei velvollisuutta käyttää kyseistä lomaketta. Amtsgericht Köln hylkäsi 16.11.2017 tekemällään päätöksellä todistusta koskevan hakemuksen sillä perusteella, ettei Brisch ollut käyttänyt lomaketta IV ja ettei kyseistä hakemusta siis ollut tehty asianmukaisessa muodossa.
- 17 Brisch haki 2.12.2017 muutosta Amtsgericht Kölnissä ja väitti, että sekä asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdasta että itse lomakkeesta IV ilmenee, että lomakkeen käyttö on vapaaehtoista. Hän totesi myös, että tätä tulkintaa tukevat kyseisen asetuksen 67 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen säännökset, joista seuraa, että täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 liitteessä 5 oleva lomake V on pakollinen. Brischin mukaan on niin, että jos unionin lainsäätäjä olisi asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan yhteydessä halunnut, että lomakkeen IV käyttö on pakollista, se olisi voinut muotoilla kyseisen säännöksen samaa sanamuotoa käyttäen kuin kyseisen asetuksen 67 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen. Amtsgericht Köln hylkäsi kyseisen valituksen 14.12.2017 tekemällään päätöksellä ja siirsi asian ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ratkaisua varten.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää Amtsgericht Kölnin kannan, jonka mukaan lomakkeen IV pakollinen käyttö perustuu täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohdan, joka on sen mukaan *lex specialis* suhteessa asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohtaan, sanamuotoon. Komissio on asetuksen N:o 650/2012 80 artiklan ja 81 artiklan 2 kohtaan perustuvan täytäntöönpanosäädösten hyväksymistä koskevan toimivaltansa yhteydessä tehnyt lomakkeen IV käytöstä pakollista.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kuitenkin, että asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan sanamuoto ja lomakkeessa IV oleva osa, jonka otsikko on ”Ilmoitus hakijalle”, ilmaisevat pikemminkin kyseisen lomakkeen käytön vapaaehtoisuutta. Se epäilee lisäksi sen Amtsgericht Kölnin esittämän arvioinnin oikeellisuutta, joka koskee komissiolla olevan täytäntöönpanosäädösten hyväksymistä koskevan toimivallan vaikutuksia. Kyseinen tuomioistuin toteaa tältä osin, että asetuksen N:o 650/2012 80 artiklassa komissio valtuutetaan hyväksymään täytäntöönpanosäädöksiä, jotka koskevat ainoastaan kyseisessä asetuksessa tarkoitettujen lomakkeiden laatimista ja myöhempää muuttamista, mutta siinä ei anneta komissiolle kuitenkaan lupaa muuttaa asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohtaa siten, että lomakkeen IV käyttö olisi pakollista.
- 20 Tässä tilanteessa Oberlandesgericht Köln (Kölnissä sijaitseva osavaltion ylioikeus, Saksa) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:
- ”Edellyttääkö [todistuksen] hakeminen asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan mukaisesti saman asetuksen 81 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua neuvoa-antavaa menettelyä noudattaen laaditun (liitteessä 4 vahvistetun) lomakkeen IV käyttöä täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohdan mukaisesti vai onko se ainoastaan vapaaehtoista?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii ennakkoratkaisukysymyksellään selvittämään lähinnä, onko asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohtaa ja täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että haettaessa todistusta asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan mukaisesti lomakkeen IV käyttö on pakollista, vai siten, että se on vapaaehtoista.

- 22 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä unionin oikeuden yhtenäisen soveltamisen että yhdenvertaisuusperiaatteen vaatimuksista ilmenee, että unionin oikeuden sellaista säännöstä, jossa ei ole nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden oikeuteen sen merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko unionissa itsenäisesti ja yhtenäisesti ottamalla huomioon kyseisen säännöksen sanamuoto sekä kyseisen säännöksen asiayhteys ja kyseessä olevalla säännöstöllä tavoiteltu päämäärä (ks. vastaavasti tuomio 21.6.2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 23 Asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan hakija ”voi” tehdä todistusta koskevan hakemuksen käyttäen kyseisen asetuksen 81 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua neuvoa-antavaa menettelyä noudattaen laadittua lomaketta.
- 24 Kuten asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 3 kohdasta ilmenee, todistusta koskevan hakemuksen on lisäksi sisällettävä kyseisessä säännöksessä luetellut tiedot siltä osin kuin ne ovat hakijan tiedossa ja todistuksen antava viranomaisella tarvitsee niitä todistaakseen seikat, jotka hakija haluaa todistettavaksi, ja siihen on liitettävä kaikki asianmukaiset asiakirjat joko alkuperäisinä tai jäljennöksinä, jotka täyttävät niiden aitouden toteamisen edellytykset. Tästä seuraa, että hakijan on toimitettava tiedot, joilla todistuksen antava viranomaisella voi todistaa mainitut seikat, mutta asetuksen N:o 650/2012 65 artiklasta ei kuitenkaan ilmene, että hakijan on toimitettava ne käyttäen lomaketta IV.
- 25 Asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan sanamuodosta ei siis aiheudu mitään epäselvyyttä lomakkeen IV käytön vapaaehtoisuudesta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen epäilyt perustuvat lisäksi täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohdan sanamuotoon, jonka mukaan ”[asetuksen N:o 650/2012] 65 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu lomake, jota on käytettävä [todistuksen] hakemiseen, vahvistetaan liitteessä 4 lomakkeena IV”. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kyseisestä säännöksestä voisi seurata, että tuon lomakkeen käyttö on pakollista.
- 26 Täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohtaa on kuitenkin tulkittava yhdessä kyseisen asetuksen liitteen 4 kanssa, johon siinä viitataan ja joka sisältää lomakkeen IV. Lomakkeen IV alussa olevassa osassa ”Ilmoitus hakijalle” on täsmennetty selkeästi, että lomake IV ei ole pakollinen. Näin ollen täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohdassa oleva ilmaisu ”lomake, jota on käytettävä”, ei määritä lomakkeen IV käytön pakollisuutta tai vapaaehtoisuutta vaan osoittaa pelkästään, että mikäli hakija haluaisi tehdä todistusta koskevan hakemuksen lomaketta käyttäen, asianmukainen käytettävä lomake on lomake IV.
- 27 Lisäksi on huomautettava, että Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten ja virallisten asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta tehdyn komission ehdotuksen (KOM(2009) 154 lopullinen), jonka johdosta asetus N:o 650/2012 annettiin, 38 artiklan, joka vastaa kyseisen asetuksen 65 artiklaa, mukaan todistusta oli haettava kyseisen ehdotuksen liitteessä I olevan mallin mukaista lomaketta käyttäen. Mainitun asetuksen 65 artiklan 2 kohdassa oleva muutos verrattuna mainitun ehdotuksen 38 artiklan sanamuotoon antaa ymmärtää, että siitä huolimatta, että komission aikomuksena oli lainsäädäntötyön alkuvaiheessa tehdä lomakkeen käyttämisestä pakollista, unionin lainsäätäjät ei ole toteuttanut tätä alkuperäistä aikomusta. Myös asetuksen N:o 650/2012 syntyhistoria siis vahvistaa, että kyseisen asetuksen 65 artiklan 2 kohdan sanamuodosta ilmenee, että lomakkeen IV käyttö todistusta haettaessa on vapaaehtoista.
- 28 Näin ollen asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan, luettuna yhdessä täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 liitteen 4 kanssa, sanamuodon mukaisesta tulkinnasta ilmenee, että lomakkeen IV käyttö todistusta haettaessa varten on vapaaehtoista.
- 29 Tällaista tulkintaa tukee lisäksi sen asiayhteyden arviointi, johon kyseinen säännös kuuluu.

- 30 On näet korostettava, että asetuksen N:o 650/2012 67 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan todistuksen antavan viranomaisen velvollisuus käyttää todistuksen antamiseen lomaketta V, josta säädetään täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 liitteessä 5. Asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan, joka koskee todistuksen hakemista, ja kyseisen asetuksen 67 artiklan 1 kohdan, joka koskee kyseisen todistuksen antamista, sanamuodon välinen ero ilmentää sitä, että unionin lainsäätäjä ei halunnut edellyttää lomakkeen IV käyttöä todistusta haettaessa.
- 31 Lisäksi on todettava, että täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 liitteissä 1–3 ja 5 ei ole mitään mainintaa näihin liitteisiin sisältyvien lomakkeiden vapaaehtoisesta käytöstä. Ainoastaan lomakkeessa IV olevassa osassa ”Ilmoitus hakijalle” mainitaan, ettei kyseinen lomake ole pakollinen. Tämä maininta on lisäksi toistettu kyseisen liitteen muissa kieliversioissa, muun muassa espanjan-, englannin-, ranskan-, italian- ja romaniankielisissä versioissa.
- 32 Tällainen toteamus vahvistaa unionin lainsäätäjän tahdon säätää lomakkeen IV vapaaehtoisesta käytöstä.
- 33 Tämä tulkinta ei ole ristiriidassa asetuksen N:o 650/2012 yleisen tavoitteen kanssa, jona on, kuten kyseisen asetuksen johdanto-osan 59 perustelukappaleesta ilmenee, jäsenvaltioissa perintöasioissa, joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia, tehtyjen päätösten vastavuoroinen tunnustaminen.
- 34 Vaikka näet lomakkeen IV osassa ”Ilmoitus hakijalle” täsmennetään, että se, että hakija käyttää kyseistä lomaketta, voi helpottaa todistuksen laatimisessa tarvittavien tietojen keräämistä, jäsenvaltiot voivat kuitenkin saavuttaa toissijaisuusperiaatteen mukaisesti riittävällä tavalla asetuksen N:o 650/2012 tavoitteen asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan nojalla tehdyllä todistusta koskevalla hakemuksella ilman, että lomakkeen IV käytöstä olisi tarpeen tehdä pakollista.
- 35 Tältä osin on korostettava, että asetuksen N:o 650/2012 66 artiklan ja 67 artiklan 1 kohdan mukaan todistuksen antava viranomainen myöntää todistuksen tarkastettuaan tiedot, jotka hakija on esittänyt kyseisen asetuksen 65 artiklan 3 kohdan nojalla, ja tehtyään tarvittaessa kyseisen asetuksen 66 artiklan mukaiset selvitykset.
- 36 Kaikista näistä seikoista seuraa, että asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohtaa ja täytäntöönpanoasetuksen N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että haettaessa todistusta asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan mukaisesti lomakkeen IV käyttö on vapaaehtoista.

Oikeudenkäyntikulut

- 37 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohtaa ja asetuksessa N:o 650/2012 tarkoitettujen lomakkeiden vahvistamisesta 9.12.2014 annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1329/2014 1 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että haettaessa todistusta asetuksen N:o 650/2012 65 artiklan 2 kohdan mukaisesti lomakkeen IV käyttö on vapaaehtoista.

Allekirjoitukset